

Voorwoord

Ik hou me al zo'n zeventien jaar dagelijks bezig met de bijstand. In die periode heb ik heel veel wetswijzigingen voorbij zien komen, massa's uitspraken van rechters bestudeerd, veel artikelen over de bijstand gelezen en ook geschreven, cursus gegeven aan gemeenteambtenaren, aan advocaten en aan medewerkers van de rechterlijke macht, en heb ik enkele boekjes over bijstandsonderwerpen gemaakt. Ook heb ik in die periode heel veel juridische vragen over de bijstand beantwoord. Bijvoorbeeld vragen of bepaalde middelen nu wel of juist niet moeten meetellen voor de bijstand. Vragen of mensen wel of niet als samenwonenden moeten worden gezien en of bepaalde kosten voor bijzondere bijstand in aanmerking kunnen komen.

Voor dit boekje heb ik 50 van die vragen – en de bijbehorende antwoorden – gebundeld. Waar nodig heb ik de vragen en antwoorden geactualiseerd, zodat ze overeenkomen met de huidige stand van het recht onder de Participatiewet.

De vragen zijn in de meeste gevallen gesteld door gemeenteambtenaren en hebben over het algemeen een 'verdiepend' karakter. Basiskennis van de Participatiewet wordt daarbij voorondersteld. Maar om dit boekje ook geschikt te maken voor geïnteresseerden die nog niet over die basiskennis beschikken, is het eerste hoofdstuk geen hoofdstuk met vragen, maar een inleidend hoofdstuk waarin de Participatiewet kort wordt uitgelegd. Daarbij heb ik me wel beperkt tot de bijstandsverlening zelf. Andere onderwerpen uit de Participatiewet, zoals het aanbieden van beschut werk of het verstrekken van een loonkostensubsidie aan werkgevers die een dienstverband sluiten met iemand met een arbeidsbeperking, behandel ik niet in dit werk.

Hans Nacinovic

Inhoud

Voorwoord		V
Gebruikte afkortingen		XI
1	De Participatiewet in het kort	1
1.1	Geschiedenis	1
1.2	Gemeentelijke uitvoering	1
1.3	Algemene bijstand	2
1.4	Bijzondere bijstand	5
1.5	Voorwaarden	7
1.6	Verplichtingen	12
1.7	Aanvraag	15
1.8	Toekenning en betaling	17
1.9	Gehuwd, ongehuwd en gezin	21
1.10	Kostendelersnorm	25
1.12	Middelentoets	28
1.13	Onderzoek door gemeente	35
1.14	Maatregelen	36
1.15	Intrekken en terugvorderen	38
1.16	Boete	42
2	Gehuwd en ongehuwd	47
2.1	Duurzaam gescheiden	47
2.2	Gezamenlijke huishouding; twee ongehuwden?	48
2.3	Financiële verstrengeling?	49
3	Kostendelersnorm	51
3.1	Student als kostendeler?	51
3.2	Gezinsleden van commerciële verhuurder?	52
3.3	Betalingsbewijzen bij commerciële (onder)huur?	53
4	Jongeren	55

4.1	Zoekperiode jongeren tot 27 jaar?	55
4.2	Tijdelijk bijstand totdat opleiding begonnen kan worden?	56
4.3	Kostendelersnorm en de aanvullende bijzondere bijstand van art. 12 Pw?	57
5	Middelentoets	59
5.1	Verschillende vrijlatingen van inkomsten uit arbeid?	59
5.2	Verhoging arbeidsongeschiktheidsverzekering bij verzorgingsbehoefte?	60
5.3	Inkomsten uit verkoop puppy's?	61
5.4	Waarestijging eigen huis?	63
5.5	Later ontvangen slaris over periode voorafgaand aan de bijstand?	64
6	Vakantie en verblijf in het buitenland	67
6.1	Op vakantie zonder toestemming?	67
6.2	Vakantieduur voor personen zonder arbeidsverplichtingen?	68
6.3	Behandeling in verslavingskliniek in Zuid-Afrika?	70
7	Inlichtingenplicht	73
7.1	Bankafschriften onleesbaar maken?	73
7.2	Verplicht melden van gegevens die gemeente ook zelf had kunnen vinden?	74
7.3	Meldplicht voor zaken die geen gevolgen hebben voor de bijstand?	76
8	Onderzoek door gemeente	77
8.1	Onvoldoende medewerking aan huisbezoek?	77
8.2	Bewijskracht belastingsignalen?	78
8.3	Onderzoek in het buitenland	79
9	Re-integratie	81
9.1	Bezwaar maken bij nakomen te-integratieverplichting?	81
9.2	Niet komen vanwege vervoersproblemen?	82

10	Aanvraag en betaling	85
10.1	Drie maanden bankafschriften bij de aanvraag?	85
10.2	Regiobinding adreslozen?	86
10.3	De betaaldatum?	87
11	Beëindiging en intrekking	91
11.1	Opschorten en intrekken?	91
11.2	Intrekken bij gehuwden	92
11.3	Herleving uitkering na intrekking?	93
11.4	Beëindigen van de uitkering op verzoek?	95
12	Terugvordering	97
12.1	Ontbrekend of juist overbodig intrekkingbesluit?	97
12.2	Terugvordering voorschot?	98
12.3	Terugvordering van verzwegen partner?	100
12.4	Terugvordering bij verzwegen vermogen?	101
12.5	Terugvordering achteraf ontvangen middelen?	102
13	Maatregelen	105
13.1	Geschikt traject?	105
13.2	Verwijtbaar verlies van arbeid?	106
13.3	Matigen geüniformeerde maatregel?	107
14	Boete	109
14.1	Benadelingsbedrag?	109
14.2	Mate van verwijtbaarheid	110
14.3	Op welk moment bepalen we de draagkracht?	111
15	Bijzondere bijstand	113
15.1	Verschillen tussen gemeenten?	113
15.2	Medische kosten?	114
15.3	Kosten beschermingsbewind?	115
15.4	Kosten rechtsbijstand?	117
15.5	Kosten uitvaart?	118
15.6	Zelfstandigen?	120

15.7	Kan een gemeente de individuele inkomensloeslag afschaffen?	121
17	Bijlage	125
17.1	Bijlage: Tekst Participatiewet	125

Gebruikte afkortingen

ABW	Algemene Bijstandswet (1965-1996)
Abw	Algemene bijstandswet (1996-2004)
ANW	Algemene nabestaandenwet
AOW	Algemene ouderdomswet
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Awir	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
BBL-opleiding	Opleiding in de beroepsbegeleidende leerweg
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BRP	Basisregistratie Personen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CRvB	Centrale Raad van Beroep
Pw	Participatiewet
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wet Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
Wet WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
Wmo 2015	Wet maatschappelijke ondersteuning 2015
Wsf 2000	Wet studiefinanciering 2000
Wtos	Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten
WWB	Wet werk en bijstand (2004-2015)

1 De Participatiewet in het kort

1.1 Geschiedenis

Op 1 januari 1965 werd de Algemene Bijstandswet ingevoerd, die onder toenmalig minister van Maatschappelijk Werk Marga Klompé tot stand was gekomen. Daarmee was er voor het eerst een wettelijk recht op bijstand voor 'iedere Nederlander hier te lande' die niet over de benodigde middelen beschikte om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien. Dit wettelijk recht was een principiële breuk met het verleden. Onder de tot dan toe geldende Armenwet konden 'behoeftegen' ook ondersteuning krijgen, maar dit was formeel een gunst en geen recht. De Algemene Bijstandswet is in 1996 vervangen door de nieuwe Algemene bijstandswet, die op zijn beurt in 2004 is vervangen door de Wet werk en bijstand. Die wet is op 1 januari 2015 opgegaan in de Participatiewet. En tussendoor zijn de wetten ook nog geregeld gewijzigd. Het uitgangspunt dat bijstand een recht is, staat ook nu nog in de wet (art. 11 lid 1 Pw).

De Participatiewet kent twee soorten van bijstand: algemene en bijzondere bijstand (art. 5 Pw). Daarnaast zijn in de Participatiewet – en dat is wezenlijk anders dan indertijd in de Algemene Bijstandswet – ook de grondslagen opgenomen voor het aanbieden van de verschillende re-integratie-instrumenten.

1.2 Gemeentelijke uitvoering

De uitvoering van de Participatiewet is (net als bij al zijn voorgangers) opgedragen aan de colleges van burgemeester en wethouders van de Nederlandse gemeenten. Daarnaast is aan de gemeenteraden op een beperkt aantal onderdelen opgedragen om bij verordening nadere regels vast te stellen. De feitelijke uitvoering van de wet geschiedt natuurlijk niet door de burgemeesters en wethouders zelf, maar door ambtenaren die werkzaam zijn bij de gemeentelijke sociale dienst (de specifieke